

ASPECTE ȘI CONDIȚII DE FORMARE A MOTIVAȚIEI DE A ÎNVĂȚA LA STUDENȚI

Ion Purici, conferențiar universitar, UCCM
E-mail- ion20061@rambler.ru

Abstract . The complex study of the contest and structural particularities of motivating the student form non-budget universities allowed highlighting 3 categories of students with different motivaional levels at the educational process.

Problema motivației de a învăța la studenți este una fundamentală pentru psihologia educațională, deoarece rezultatele sunt cunoștințele, satisfacția de a învăța, perfectarea relațiilor în colectivul studios și, în final – calitatea pregătirii specialistului.

Actualmente, realizarea procesului educațional în multe instituții superioare are tangență cu două probleme: - creșterea cerințelor la pregătirea profesională a abiturientului;

- descreșterea prestigiului multor profesii și scăderii profesionalismului multor specialiști.

Calitatea pregătirii viitorilor specialiști în condițiile învățământului contemporan este determinată de mulți factori, unul din care este motivația de a învăța a studentului.

Calitatea produsului educațional este dependentă nu numai de profesionalismul profesorilor, dar și de interesul captat al beneficiarului educației, studentul, la procesul educațional. Cunoștințe trainice, abilități și competențe care se cer pentru o pregătire profesională se pot obține în baza de o atitudine cu interes a studentului la procesul educațional.

Problema formării motivației de a învăța se cercetează în literatură din mai multe aspecte: crearea condițiilor și situațiilor de desfășurare a activității, evidența experienței anterioare, factorilor externi și interni care influențează motivația este subiectul mai multor cercetări științifice (L.Vîgotskii(1960, 1968), Ambrose, M. L., & Kulik, C. T. (1999), Constantin, T.,

(2005), Овчинников, М.В(2007). Instruirea studenților în universitate este tematica multor cercetători (Овчинников, М.В(2007), (Constantin T. (2004), (Houser-Marko L. și Sheldon K.M. , (2006)), dar necercetată este problema dinamicii motivației de învățare a studenților și schimbării genului de activitate didactică.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Reușita studentului este determinată de acțiunea simultană a mai multor motive, intercalarea lor determină particularitățile psihologice structurale ale motivației de a învăța și dinamica procesului dat.

Atitudinea față de procesul educațional al studenților, care studiază în instituție la contract în mare măsură diferă de acei care își fac studiile în instituție bugetară. Diferențele date sunt determinate însăși de specificul instituțiilor date. Condiția obligatorie de a-și achita contractul pentru studii este în același timp permisiunea pentru abiturient de a fi înscris la facultatea și specialitatea dorită, indiferent de parametrii care sunt mai mult sau mai puțin precăuțați pentru admiterea la instituția bugetară. Chiar și în cazurile în care nivelul de pregătire a abiturienților la

disciplinele necesare pentru însușirea specialității alese este mult mai scăzut, solicitantul primește posibilitatea de a studia în bază de contract. În plus, nivelul de dezvoltare intelectuală, nivelul de competențe, abilități și altor indicatori de dezvoltare personală a multor studenți din universitățile non-bugetare nu corespund obiectivelor sistemului educațional din instituția superioară. Astfel, studenții care învăță în instituția de învățământ non-bugetară(privată) sunt într-o situație socială diferită de cei care studiază la instituție bugetară. După L.Vîgotskii (1960, 1968), un tip de motivație se deosebește de alt tip prin specificul și particularitățile ”situației sociale de dezvoltare” în care se formează.

Studierea în complex a conținutului și particularităților structurale ale motivației studenților din universitățile non-bugetare a permis de a evidenția trei categorii de studenți:

- prima categorie - studenții care învăță din motive impuse din exterior (motivație extrinsecă);

- a doua categorie - studenții care înțeleg necesitatea învățământului superior prin prisma afirmării lor sociale și profesionale pe parcursul vieții;

- a treia categorie de studenți sunt motivați din interior (motivație intrinsecă), posedă un nivel sporit de interese cognitive și activitate de formare profesională, sunt conștienți de necesitatea studiilor superioare pentru afirmarea nu numai în plan social dar și personal.

Rezultatele studiilor au indicat prezența acestor categorii de studenți în instituțiile superioare non-bugetare și au permis de a efectua o descriere a specificului procesului de instruire a lor.

Prima categorie include studenți la care predomină motivația externă de a învăța în instituția dată.. În răspunsurile lor la întrebarea de ce învăță în instituția dată persistă motivul acțiunii impuse ”trebuie”, ”este necesar”, ”sunt dator”, ”sunt impus”. Motivația externă este determinată de obiectivele impuse din exterior față de subiectul de activitate, care sunt îndreptate spre stimularea și reglarea comportamentului. În această stare, persoana percepe cauza comportamentului său manevrat din exterior, iar pe el ca obiect de manipulare. În același timp studentul poate avea senzația de competență și de eficiență, dar senzația dată nu provoacă motivația internă(Донцов И.И., Г.М. Белокрылова.(1999), Ильин Е.П.(2000), Eniola M. S. și Adebisi K., (2007).

Interesul cognitiv ca regulă este scăzut, subiectul se concentrează în domeniul orientării profesionale. Orice altceva se percepe ca inutil, de prisos. Motivarea scăzută pentru succes se manifestă la ei prin însușirea materiei primare, care reflectă numai volumul inițial de informa-

ție. Însușirea materiei dificile nu este atractivă pentru ei, eforturile de a învăța se axează doar pe ceea ce cred că ar putea fi util pe viitor în activitățile profesionale. O parte din acest grup de studenți exprimă îndoiala că, după absolvire, vor lucra pe specialitatea aleasă.

Cauzele acestei atitudini la procesul educațional pot fi găsite în specificul sferei motivaționale, cât și în alte caracteristici psihologice, fiziologice individuale ale personalității. Nivelul scăzut de activitate în procesul educațional devizează studenții din prima categorie în două grupe motivaționale: cu nivel scăzut de motivație, dominați de motive externe și cei din grupa zero cu așa numita - stare de amotivare (non-motiv). Grupa dată de studenți și este ce-a mai dificilă pentru profesor. Alegerea nemotivată a profesiei și instituției se poate explica prin dorința tinerilor să urmeze învățământul superior ca un semn formal al statutului social. Devine tot mai frecvent fenomenul învățării în școală superioară doar pentru a primi o diplomă, deoarece e mai puțin prestigios a începe cariera profesională fără studii superioare. În plus, în stare de *amotivație* sunt acei studenți, care datorită caracteristicilor lor individuale nu au fost capabili să decidă care este calea lor în viață, ce profesie vor să obțină. În acest caz instituția superioară are rol de „colector” pentru tineret care le asigură integrarea socială prin efectuarea activităților și acțiunilor acceptate de societate. Categoria dată de studenți nu valorifică, de regulă, posibilitățile sociale, deoarece activitatea educațională nu este pentru ei primordială prin însăși conținutul ei – obținerea cunoștințelor, abilităților și deprinderilor, ci servește pentru alte scopuri, deci motivația de a învăța nu este formată. De obicei pe acești studenți îi satisface ce-a mai mică notă, numai, care le va permite să rămână în rândurile tineretului studios. Dar și acest rezultat minimal poate fi obținut de ei numai prin un control sistematic și minuțios din partea cadrelor didactice.

Categoria dată de studenți necesită o susținere psihologo-pedagogică permanentă pe parcursul procesului educațional. Conținutul susținerii psihologo-pedagogice se poate baza pe următoarele recomandări:

- formarea și consolidarea la studenții din categoria dată a deprinderilor de a învăța, a studia, care nu au fost formate la ei în perioadele anterioare ;

- învățarea studenților a-și împărți și utiliza rațional timpul ;

- formarea situațiilor de succes pentru ei în procesul educațional, care vor contribui la formarea autoaprecieri obiective;

- ajutor în conștientizarea și formarea motivațiilor de a învăța, încrederii în sine;

- utilizarea atitudinii individuale în procesul educațional, luarea în considerație a particularităților motivaționale a studenților „slabi” la învățatură.

Studenții incluși în categoria a doua înțeleg necesitatea obținerii studiilor superioare profesionale ca un instrument necesar pentru creșterea lor profesională și socială. Structura motivației procesului educațional și conștientizarea particularităților motivaționale personale permit lor de a selecta cele mai necesare și interesante discipline. La studierea unor discipline, fie că sunt interesante sau care nu necesită mari efort de a fi învăța, studenții manifestă o activitate cognitivă cu caracter selectiv. De regulă, activitatea dată nu se manifestă și la disciplinele mai complicate, care ar necesita un efort permanent pentru a fi învăța-

te. Caracteristicile pozitive ale studenților din categoria dată: se pot concentra pentru îndeplinirea unei sarcini dificile; pot să-și planifice activitățile; activ participă în activitățile colective; pot aplica cunoștințele obținute în mai multe domenii. În general, studenții din categoria dată sunt motivați pentru a obține studii calitative și de a fi profesioniști.

Studenții din categoria a doua manifestă motivații interne și externe, sunt la nivelul de mijloc motivațional. Suportul și ajutorul pedagogic va permite studenților dati să-și optimizeze sfera motivațională și ca urmare activitatea lor în procesul educațional poate crește. În general, studenții au o atitudine pozitivă față de procesul educațional, dar necesită un control permanent și sistematic nu numai în perioada sesiunilor, dar și pe parcursul întregului an de studii. Scăderea controlului din partea administrației și colectivului profesoral poate duce la scăderea rezultatelor la studii și la trecerea studenților în o categorie mai puțin motivați.

În scopul eficientizării procesului educațional și optimizării motivaționale a studenților din categoria dată se pot formula următoarele recomandări:

- perfectarea deprinderilor de a învăța, dezvoltarea aptitudinilor de a lucra sinestător;

- stimularea manifestării inițiativelor proprii la lecții;

- utilizarea noilor metodici de predare a disciplinelor care permit dezvoltarea interesului cognitiv și spiritului competitiv;

- includerea în diferite forme de activități educaționale: discuții, jocuri didactice, etc.;

- atragerea la lucrul științific cu participarea la conferințe, seminare, concursuri de lucrări pentru studenți;

- dezvoltarea interesului pentru specialitatea aleasă prin includerea la lecții a informației suplimentare cotangentă de profesie;

- acordarea ajutorului psihologo-pedagogic în consolidarea și dezvoltarea motivației de a învăța.

Categoria a treia, include studenți, care manifestă interes activ la procesul educațional, înțeleg esența și necesitatea socială a studiilor superioare în evoluția lor. Nivelul înalt al proceselor cognitive corespund perseverenței și conștiinței lor în atingerea scopului de a obține cunoștințe. Pentru ei este caracteristic conștientizarea absolută a necesității obținerii studiilor superioare pentru a avea un viitor profesional și personal în societate. Studenții din categoria dată sunt creativi, sărguincioși și studiază disciplinele nu numai în limita curriculară, dar și extracurriculară. Motivația de a învăța la ei este axată pe însușirea trainică a disciplinelor generale și celor de profil. Studenții din categoria dată în procesul educațional manifestă următoarele criterii: tind spre autoinstruire; permanenta îndeplinire a sarcinilor cu utilizarea materialelor suplimentare; au capacitatea de a lucra efectiv un timp îndelungat; participă în procesul de cercetare; demonstrează un interes sporit față de viitoarea profesie; se includ timpuriu în activitatea profesională. Particularitățile psihologice individuale ale acestor studenți motivați permit a spori motivația lor în procesul educațional. Acești studenți, de obicei, sunt conștiincioși, permanent se autoeducă, sunt perseverenți, au un scop bine determinat și tind spre a creștere în ca-

riera profesională. Nivelul înalt al activității în procesul educațional, este acel mecanism, care permite actualizarea motivației de a învăța, fiind în același timp un indice al maturității social-psihologice al viitorului specialist.

Rolul cadrului didactic este în consolidarea motivației interne și susținerea nivelului înalt în activitatea educațională. Activitatea didactică este axată pe următoarele recomandări:

- includerea în programă a materialului didactic suplimentar, care va lărgi orizontul de studiere a disciplinei;
- crearea în timpul prelegerilor și seminarelor a situațiilor de problemă, care stimulează interesul cognitiv;
- utilizarea capacităților de lider a studenților activi la învățatură pentru organizarea în grup a procesului educațional;
- propunerea însărcinărilor dificile pentru a a promova studenții cu capacități cognitive înalte;
- captarea și implicarea studenților în lucrul științific cu participări la seminare și conferințe științifice;
- crearea posibilităților pentru dezvoltarea potențialului creativ.

Deoarece, nivelul înalt al necesității de a învăța se formează ca rezultat al motivației interne, studenții din categoria dată, de regulă nu necesită control din exterior, ei pot să se autocontroleze și autoorganizeze în procesul educațional. Însă și pentru ei, ca și pentru alte categorii de studenți sunt necesare condiții externe binevoitoare în procesul educațional: lecții și ocupație sistematică, stabilitate în organizare, transparența în structura organizațională a instituției, etc.

Așadar, categoriile de studenți analizate anterior se atribuie la diferite niveluri de organizare a motivației de a învăța și, ca rezultat, se deosebesc prin diferența activității în procesul educațional, eficiența proceselor cognitive, calității de auto-organizare.

Mulți pedagogi și psihologi din școala superioară acceptă ideea necesității formării la studenți a obiectivelor pentru consolidarea motivației de a învăța în procesul educațional. În paralel se subliniază dificultatea în formarea motivației de a învăța comparativ de formarea interesului, tendinței, dorinței. Însă, este necesar de a preciza, că în fiecare student există anumite tendințe pozitive nespecificate, legate de trebuință, de reușită, de împlinire, de

competență. Studiarea realității psihice a studentului și a specificului procesului educațional al instituției date, crearea anumitor situații de stimulare pot duce la amplificarea resurselor cognitive ale studentului și, în final la eficiența procesului educațional.

Bibliografie

1. Ambrose, M. L., & Kulik, C. T. 1999, Old friends, new faces: Motivation research in the 1990's. *Journal of Management*, 25(3), 231-292.
2. Belschak F., Verbeke W. V. și Bagozzi R. P., 2006, Coping With Sales Call Anxiety: The Role of Sale Perseverance and Task Concentration Strategies, *Journal of the Academy of Marketing Science* 2006; 34; 403
3. Deci, E. L., & Ryan, R. M., 2004, Self-Determination Theory; An Approach To Human Motivation And Personality (<http://www.psych.rochester.edu/SDT/index.html>).
4. Constantin T. 2004, Evaluarea Psihologică a personalului, Editura Polirom, Iași, 290 p.
5. Constantin, T., 2005, Motivația în învățare, în „Să ne cunoaștem elevii”, *Educația* 2000-, București (52 – 64 pp.)
6. Eniola M. S. și Adebisi K., 2007, Emotional intelligence and goal setting an investigation into interventions to increase motivation to work among visually impaired students in Nigeria, *British Journal of Visual Impairment* 2007; 25; 249
7. Houser-Marko L. și Sheldon K.M. , 2006, Motivating Behavioral Persistence: The Self-As-Doer Construct, *Pers Soc Psychol Bull* 2006; 32; 1037
8. Донцов, И.И., Белокрылова, Г.М., 1999. Профессиональные представления студентов психологов. *Вопросы психологии / Донцов И.И., Г.М. Белокрылова.* - М. - № 2. - P.55 - 59
9. Ильин Е.П., 2000. Мотивация и мотивы. – СПб: Питер, 358р.
10. Овчинников, М.В., 2007. Структура и динамика мотивации учения студентов педагогического вуза / М.В. Овчинников // *Профессиональное образование. Столица. Приложение «Новые педагогические исследования».* – № 5. – P. 151-155.